

Б'Е — ЗНАЧЫЦЬ, ЛЮБІЦЬ! ТОЛЬКІ ТАК?

Як той казаў — не з нас пачалося, не намі скончыцца. Гэта я пра рэўнасць і яе наступствы — калі мужчына б'е твар свайму саперніку, калі жанчына — хвосца вокны саперніцы. Але ж гэта, што называецца, класічны сцэнарыі. А бываюць іншыя.

У нас гадоў 50 таму аднаго мужчынку прызначылі вартаўніком лугу. Па тым часе пасада гэта была вельмі адказнай: таму, хто яе займаў, нават стрэльбу выдавалі. І, мусіць жа, добра плацілі, бо тога самага Сашку, апроч работы, нічога не цікавіла: і днём і ноччу на лузе прападаў, сцэжкі адмысловыя вытаптаў — імя сябе... Жонка ягоная, Ніна, бывала, прасіцца: «Саша, ты б дома нешта зрабіў... Саша, можа, мы разам некуды схадзілі б, можа, падзелі б з людзьмі?» (любіла яна розныя кампаніі і потым песні папець)... Мужык яе — ні за што! Атрымліваецца, быццам ёсць ён у Ніны, і адначасова няма яго (хіба што дзеці на свет з'яўляюцца).

Стамілася жонка ваяваць, плюнула, вырашыла: ідзе ён у луг — і няхай сабе ідзе: з лёгкім ветрам яму. А яна, як нейкае свята, запрашае дамоў кампанію — і вып'юць яны, і паспяваюць, і пасмяюцца, і, сучаснай мовай кажучы, патусяць, бо блізкія ж людзі: сама гаспадыня, матуля яе (Сашава, значыць, цешча), сусед з суседкай, баяніст прышлы (казалі, дарэчы, што прыходзіў ён не толькі пайграць...). Усё пучём, карцей.

Дык вось. На календары — нейкае чарговае свята, але ж Сашка па сцэжцы, як звычайна, паплёўся ў луг. Нінка, адпаведна, нечага насмажыла-напарыла і клікнула гасцей. Ідзе ў хаце гульба! Дым каромыслам!

І трэба ж выдзяліць: забыўся Сашка свой падвечарак: луг абышоў, есці захацеў, а «тармазка» няма. Ён хуткім крокам дадому... Баяніст песні яшчэ здалёку пачуў. У двор зайшоў. А далей, як у вядомай песні: «За столом с рыбаком уж гуляет купец / А в окошко глядит удалой молодец...»

Вось і не стрываў ён, той маладзец, — зноў жа, як у песні, «загорелась душа»: разнасцежыў дзверы...

Кампанія знямела — такі ў яго выраз твару быў. А тут жа яшчэ і «дубальтоўка», тут жа — грознае (у бок музыкі): — Налівай! Усім! Па апошняй!

Прышлосья наліць хоць рука і дрыжэла)... І выпіць... Нідзе ж не дзенешся.

— А зараз ты і ты (Сашка дулам паказаў на жонку і цешчу) — на выхад і пад дуб (непадалёк ад хаты дрэва ўзвышалася).

Бабы хацелі былі запярэчыць — ён тут жа клацнуў затворам:

— Шнэль! — загадаў па-нямецку.

Спрацавала: жанчыны пайшлі, сталі пад дуб і ўголас. А Сашка — стрэльбу падняў і ба-бах — з абодвух ствалоў!

Пачуўшы гэта, «кампанія», што называецца, з хаты — праз закрытыя дзверы. А Сашка, наадварот, дамоў. Усеўся там за святочным сталом, наліў сабе ў шклянку «белай» (прынесенай, дарэчы, тым самым баяністам), закусіў як належыць: «кракаўскай» каўбаскай, селядцом, Нінчынымі наліснікамі з тварагом у масле (факт, што кайстрачка з салам і варанымі яйкамі стала непатрэбнай), і падаўся ў луг на службу...

А ўжо адтуль яго сустракалі як самага найлепшага гасця: цешча новы ручнік падала рукі выцерці, жонка чарачку паднесла і пакарміла — не толькі бульбай... Бо пераканалася, што раўнуе ён яе, дык, значыцца ж, любіць!..

Праўда, і Сашка пасля таго выпадку шмат што зразумеў. Разам з жонкай

калі-нікалі стаў выходзіць у людзі (не так гэта і дрэнна, як аказалася...): шмат песень яго Ніна ведае і спявае вельмі прыгожа. Ну дык тады няхай і людзі слухаюць.

Соф'я Кусянкова, в. Лучын, Рагачоўскі раён.

ЦУДАДЗЕЙНЫ СРОДАК!

— І хто гэта выдумаў, што ў прыроды дрэннага надвор'я няма? — выходзячы з хаты, бурчэў Лаўрэн. — Паглядзі, Настуля — студзень на дварэ, а ні табе снягоў, ні маразоў! Хіба ж гэта здорава?

— Не, але ж ты з Богам не паспрачаешся... На вось лепей шалік на шыю закруці, — суцішвала старога жонка, — а то змерзнеш ды захварэш яшчэ.

— Хто? Я? Ды ніколі, — паглядзіўшы грудзі па старой цяльняшцы, адмахнуўся Лаўрэн, — марская душа хвароб не баіцца!

І — галоўнае — каб хто яго за язык цягнуў, а то ж не: сам ляпнуў, сам жа, трэба разумець, і наклікаў на сябе хваробу: ужо пад вечар галава была, што бязмен, горла балела, а да ўсяго яшчэ і кашаль пачаўся.

— Во неслух! Такі ж прастудзіўся? — вохкала ля Лаўрэна жонка. — Зараз буду лячыць.

У гаршчэчку яна запарыла нейкіх зёлак, зрабіла гарачы напой, дала старому выпіць — з ліпавым мёдам. Дзеду палягчэла крыху, але ж ненадоўга.

— Заўтра да доктара пойдзеш, — паабяцала гаспадыня. — А сёння давай яшчэ адзін сродак паспрабуем.

З-пад прыпечка яна выцягнула ладны чыгунок, насыпала туды неабабранай бульбы, засунула ў печ.

— Навошта столькі? — здзівіўся Лаўрэн.

— Трэба...

Калі бульба зварылася, Настуля паставіла яе перад мужам на крэсла, прымусіла яго нахіліцца, зверху накрыла шчыльнай посцілкай і загадала:

— Дыхай! Лячыся... А я пайду па гаспадарцы ўпраўлюся.

З паўгадзіны недзе тупала, у хаце не была, а вярнулася і ўбачыла, што муж — ні з месца: як сядзеў, так і сядзіць — пад посцілкай.

— Ды ўжо хопіць, — сказала гаспадыня, стала здымаць яе са старога і войкнула:

— А куды ж гэта бульба дзелася?!

— Дык з'еў, — разгублена прамовіў Лаўрэн.

— Навошта?!

— А што — не трэба было?!.. Тады якога ражна пад нос мне паставіла?!

— Я ж сказала — каб дыхаў!

— Во, няправільна зрабіў? — разгубіўся дзед. — І што зараз будзе?

— Паглядзім.

...Паглядзець, і сапраўды, было на што! Палягчэла галава ў Лаўрэна, паздравела горла, дзе дзеўся той кашаль і насмарк?

Адно слова, бульба — чалавеку тутэйшаму яна пашкодзіць не можа!

Галіна Гузянкова, г. Гомель.

ДАЛІКАТНАЕ МЫЦЦЁ

У час палітычнай нестабільнасці ды розных там катаклізмаў багата размоў пра мігрантаў і бежанцаў. Дзе яны толькі не з'яўляюцца, нават, бывае, у... нас. Не так даўно, напрыклад, прыехала новая сям'я. Людзі як людзі — нічога асаблівага — гаваркія, прыязныя. Вось толькі не зусім прыстасаваныя, мякка кажучы, да мясцовага жыцця: давлялося нешта падказваць ім, тлумачыць, дапамагаць. І, можа, усё ў нас да блізкай дружбы дайшло б, калі б...

Даждоў у тое лета прайшло няшмат і грыбоў, адпаведна, было небагата, але ж у адзін з прыгожых восеньскіх дзён узяў я Міколу ў бліжэйшы хвойнік. Перш-наперш, правёў лікбез: расказаў і паказаў чалавеку, якія грыбы браць нельга, а якія трэба. Ён, як падалося, усё зразумеў. Мы ад душы пахадзілі па лесе і, на здзіўленне, абодва назбіралі па добрым кашы розных там радовак, зялёнак, падзялёнак, васілёў...

Факт, што назад вярталіся цалкам шчаслівыя, хоць дома нас чакаў яшчэ немаленькі клопат, каб давесці грыбы да ладу — перабраць, зварыць...

Мне, як чалавеку больш спрактыкаванаму, удалося гэта хутчэй, чым прыезджаму і, калі ні з чым не параўнальны пах тых грыбоў (ды з бульбачкай!) «выплыў» за межы дома, калі патэльня з гэтай смакатой паўстала на сярэдзіне стала, а збоку ад яе забялела бутэлечка, я запрасіў Міколу ў гасці — на дэгустацыю.

Як і варта было чакаць, той адмаўляцца не стаў.

Сядзім мы, значыць, за сталом, выпіваем памаленьку, гамонім, закусваем дарамі прыроды. Госць пры гэтым нахвальвае іх самымі рознымі словамі! Кажы:

— Дык так жа і язык можна праглынуць!.. Смаката.

— Я адзін бы такую патэльню з'еў... І як гэта ў цябе атрымалася?

— А ў цябе, — пытаюся, — хіба іначай?

— Ну, — прызнаецца Мікола, — хоць я і стараўся. Пачысціў грыбы, памыў, адварыў, а на зуб як паклаў, — скрыпяць, халера на іх! Пясок застаўся... Не тое што ў цябе.... Можа, ты сакрэт які ведаеш?

— Не, ніякіх сакрэтаў, — адказваю.

І тут быццам нейкі нячысцік з пустой бутэлькі высаквае і цягне мяне за язык: пажартуй, маўляў, з бедалагі... Вось я ў яго і пытаюся:

— А як ты свае грыбы прамываў — канкрэтна?

— Ды ўсё як ты раіў: і ў выварцы, і пад струменьчыкам вады з-пад крана... Спачатку сырыя, а потым і гатаваныя. Не так неяк трэба было?

— Так-то яно так, — у задуменні пагэдзіўся я, — але... Слухай, у цябе машына пральная ёсць?

— Ёсць.

— Дык ты б загрузіў свае грыбкі ў цэнтрыфугу, паставіў на рэжым далікатнага прання, і тады — гарантую — ні пясчынкі б нідзе не засталася!

...Ну хіба ж мог я падумаць, кажучы гэтак, што дарослы, хай і п'янаваты дзядзька прыме мае словы за чыстую манету, што ён і сапраўды, вярнуўшыся дамоў, загрузіць свае грыбы ў машыну і тым самым выведзе яе са строю?.. Потым — пасварыцца з жонкай, а нарэшце яшчэ і са мной...

Праўду людзі кажучы, што ў дурнога (а п'яны разумным ніколі не бывае) і жарты такія ж.

А. П., г. Беразіно.

Рубрыку вядзе Валянціна ДОЎНАР.

■ Неасабісты суб'ектыў

ШТОДЗЁННАЯ АЛІМПІЯДА

Кожную раніцу пачынаецца старт, які можа закончыцца крыўдным падзеннем пасярод дыстанцыі, а можа стаць галоўным у жыцці

Ад Гульніаў у Рыа чакалі адчування нечага святочнага і лёгкага — як сам гэты дзівосны горад, як сама Бразілія ва ўяўленні тых, хто там не жыўе. Гэткага стракатага карнавалу пад гукі самбы і шум акіяна, калі увесь час усміхаецца без асаблівай прычыны, а ногі самі вытанцоўваюць нешта радасна-бесклапотнае...

Не ведаю, як у вас, а ў мяне атрымалася з дакладнасцю да наадварот: адчуванне ад таго, што адбываецца на іншым кантыненте, — самае што ні ёсць агіднае (якраз пад цяперашняе наша надвор'е). І нават не таму, што ў нашай зборнай няма пакуль медалёў — шанцы яшчэ застаюцца, ды і надзея памірае апошняй. Проста сёлетняя Алімпіяда па сваім настроі — не спаборніцтва і радасць, а пастаяннае прадчуванне чарговага скандалу, боль і слёзы. І калі наконт скандалаў ужо даўно ўсё зразумела — калі і я, пэўна, і не гледзеў нішто, але спорт сёння дакладна ператварыўся ў палітыку — дык з болем і слязьмі гэтым разам, здаецца, перабор. Чаго вартыя жудасныя траўмы, атрыманыя спартсменамі. Усё па максімуме: калі ўжо ламаць нагу — дык у двух месцах, каб аж павісла на сухажыллях; калі падаць з веласіпеда на мокрай трасе — дык з трайным пераломам пазваночніка. У параўнанні з гэтым правалы яшчэ ў адборачных турах фаварытаў, якія марылі аб п'едэстале, выглядаюць драбнавата, але толькі не для саміх спартсменаў. Іхнія слёзы не менш шчырыя і адчайныя, чым слёзы тых, каго са спаборніцтваў выносілі на санітарных носілках.

Яно і зразумела: ці варта было на працягу як мінімум чатырох гадоў многім ахвяраваць, ад многага адмаўляцца, перамагаць боль і абставіны дзеля нейкай мэты, якая здавалася такой блізкай?.. А вось адзін нядуды рух — і ўжо мэта стала прывіднай, недасягальна далёкай, а ад прыгожай мары застаўся толькі друг рэальнасці. А яны, дзівакі, нават прайграўшы ў нейкай там 1/32 фіналу, нават з бальнічнай палаты з усмешкамі, больш падобнымі на гримасы, заяўляюць у відэакамеру аб тым, што абавязкова вернуцца, і дасягнуць, і перамогуць. Тэатр абсурду, ды і годзе!..

Хоць, калі разабрацца, дык многія з нас не лепшыя за гэтых дзівакоў. Так, пэўна, задумана Творцам, каб чалавеку нічога не давалася лёгка. Вось тут і працягнецца тая самая свабода выбару — найвышэйшы дар Нябёсаў. Або ты, пакорліва ўздыхаючы, гаворыш «лёс такі» і пры першым жа нязначным абломе кідаеш пачатую справу, або, яшчэ не раз спатыкаючыся і падаючы, упарта ідэш далей. Мы ж жывём не «дзякуючы», а «насуперак». Штодня змагаючыся з абставінамі, з перашкодамі, з уласнай лянотай, абыякавасцю, жаданнем махнуць на ўсё рукой па прынцыпе «як ёсць, так і добра». У кожнага з нас штодня свае ўласныя Алімпійскія гульні, кожную раніцу пачынаецца старт, які кожна закончыцца крыўдным падзеннем пасярод дыстанцыі, а можа стаць галоўным у жыцці. І неістотна, якога маштабу наша перамога ў вачах іншых — значная ці зусім незаўважная. Магчыма, менавіта яна — самая важная прыступка да асабістага п'едэстала.

Я тут дарэчы прыгадаю гісторыю адной дзесяцігадовай дзяўчынкі. У школе яна з першага класа была выдатнай, і пачатковая навука давалася ёй без цяжкасцяў. Адно былі праблемы з чыстапісаннем — ляпіла тое дзяўчо літары ў словы ды сказы без памылак, але абсалютна абы-як. Бацькі толькі пасмейваліся, маўляў, доктарам будзе, і не звярталі на гэта асаблівай увагі. Ёй таксама было ўсё роўна, пакуль настаўніца не паказала яе сшытак усяму класу, грэбліва трымаючы яго двума пальцамі, бы якое агіднае насякомае. Клас рагатаў радасна — дзеці вельмі зайздросныя і злосныя істоты. Дзяўчынка сядзела апусціўшы галаву і глытаючы слёзы — гэта была першая ў яе свядомым жыцці няўдача. Пасля ўрокаў яна купіла самы тоўсты — на васьмнаццаць старонак — «першакласны» сшытак у касую лінейку. І да позняй ночы старанна выводзіла ў ім літары, спісаўшы вялікімі і малымі кожны радок на тых васьмнаццаці старонках.

Назаўтра пісалі дыктант. У настаўніцы ад здзіўлення палезлі на лоб акулеры, калі замест «нататак п'янага егіпталага» яна ўбачыла роўненькія каліграфічныя літары. Праз колькі часу дзяўчынцы з-за сякіх-такіх творчых здольнасцяў, пісьменнасці, але галоўнае — з-за прыгожага почырка даверылі рэдагаваць спачатку класную, а пасля і школьную насценгазету. І так ёй гэта справа спадабалася, што яна вырашыла паступаць на журфак. Бал пры конкурсе шэсць чалавек на месца ў яе быў напалову прахадны — маглі прыняць, маглі не. І асноўным аргументам «за» сталі фоткі той самай насценгазеты, напісанай літарамі, якія яна ў трэцім класе, змагаючыся са сном, старанна выводзіла ледзь не да раніцы. Тое першае выйграннае спаборніцтва з самай сабой зусім нечакана стала лёсавызначальным.

Ці мае права пра гэта напісаць, праводзячы паміж Алімпійскімі гульнямі і жыццём паралелі, якія камусьці на першы погляд пададуцца зусім нелагічнымі...

Алена ЛЯЎКОВІЧ. alena@zviazda.by